

5

Reformacja w Europie

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XVI. Reformacja i jej skutki.

Uczeń:

1) wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci;

3) opisuje mapę polityczną i wyznaniową Europy w XVI w.

Aktualne brzmienie punktu podstawy programowej z 2024 r.:

3) opisuje mapę wyznaniową Europy w XVI w. i miejsce Rzeczypospolitej na niej.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1517, 1521, 1529, 1534, 1555, 1572, 1598
- postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII, Karola V, Leona X, Fryderyka Mądrego, Filipa Melanchtona, Henryka Burbona, Thomasa Cranmera
- przyczyny reformacji
- postanowienia pokoju w Augsburgu

ROZUMIE

- pojęcia: 95 tez, reformacja, edykt wormacki, luteranizm, kalwinizm, protestantyzm, predestynacja, hugenoci, noc św. Bartłomieja, wojna trzech Henryków, edykt z Nantes, Akt supremacji
- okoliczności, w jakich Luter zerwał związki z papieżem
- znaczenie zasady *czyja władza, tego religia* dla zachowania pokoju religijnego w Rzeszy

POTRAFI

- opisać sytuację Kościoła rzymskokatolickiego na przełomie XV i XVI w.
- omówić główne etapy reformacji
- opisać działalność Marcina Lutra
- wyjaśnić wpływ pokoju augsburskiego na sytuację wyznaniową w Rzeszy
- omówić doktrynę kalwińską
- scharakteryzować przebieg wojen religijnych na terenie Francji
- omówić genezę i główne założenia Kościoła anglikańskiego
- opisać wpływ reformacji na różne dziedziny życia

I. WPROWADZENIE

Zadajemy uczniom pytania:

- Z jakimi problemami borykał się Kościół w późnym średniowieczu?
- Kto dążył do uzdrowienia Kościoła katolickiego? (Jeśli odpowiedź na to pytanie okaże się zbyt trudna, warto nakierować uczniów na postacie Jana Husa i Jana Wiktora).

Informujemy, że na dzisiejszej lekcji uczniowie poznają jeden z kryzysów Kościoła, który w przeciwieństwie do problemów zaistniałych w XV w. trwale podzielił zachodnie chrześcijaństwo.

Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Polecamy uczniom, aby przeczytali podrozdział *Kryzys wewnętrzny w Kościele katolickim* (s. 50) oraz obejrzeli film *Życie Marcina Lutra. Wszystko na sprzedaż*.

Rozdajemy karty pracy i prosimy o rozwiązanie zadań 1 i 2.

Następnie wspólnie z uczniami sprawdzamy poprawność odpowiedzi. Uzupełniamy ewentualne braki.

W celu podsumowania tego etapu zajęć możemy zaproponować uczniom przeczytanie tekstu źródłowego w podręczniku (**m2**, s. 51) i wykonanie polecenia 2 (s. 51).

Następnie pokrótce opowiadamy, jak potoczyły się losy Marcina Lutra. Wspólnie z uczniami próbujemy wyjaśnić etymologię słowa *reformacja*. Zwracamy także uwagę, że Luter nie był jedynym reformatorem Kościoła, który działał w XVI w.

Dzielimy klasę na trzy grupy i rozdajemy instrukcje.

Grupa I

Przeczytajcie podrozdział z podręcznika *Rozprzestrzenianie się reformacji i doktryna luterńska* (s. 52–53) oraz przyjrzyjcie się uważnie mapie (**m9**, s. 58), a następnie uzupełnijcie wiersz tabeli dotyczący luteranizmu (zadanie 3 w karcie pracy).

Grupa II

Przeczytajcie podrozdział z podręcznika *Kalwinizm* (s. 56–57) oraz przyjrzyjcie się uważnie mapie (**m9**, s. 58), a następnie uzupełnijcie wiersz tabeli dotyczący kalwinizmu (zadanie 3 w karcie pracy).

Grupa III

Przeczytajcie podrozdział z podręcznika *Przemiany w Anglii* (s. 59) oraz przyjrzyjcie się uważnie mapie (**m9**, s. 58), a następnie uzupełnijcie wiersz tabeli dotyczący anglikanizmu (zadanie 3 w karcie pracy).

Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup odczytują kolejno na forum klasy opracowane charakterystyki. Na początku wystąpienia każdej grupy nakreślamy tło powstania omawianego wyznania.

Następnie zwracamy uwagę na fakt, że reformacja wywołała falę wojen religijnych. Mówimy uczniom, iż najwcześniej te konflikty wybuchły w Rzeszy, a jednym z nich była wojna chłopska.

Wyjaśniamy, że konflikty religijne w Rzeszy udało się rozwiązać dopiero w 1555 r. poko-

jem religijnym w Augsburgu. Prosimy uczniów o przeczytanie fragmentu *Pokój religijny w Augsburgu* (s. 55), a następnie zadajemy pytania:

- ▶ Jaką zasadę wprowadzał pokój augsburski?
- ▶ Czy, waszym zdaniem, to rozwiązanie mogło zapobiec kolejnym konfliktom na terenie państw niemieckich?

Informujemy, że wojny religijne objęły nie tylko Rzeszę, ale również inne kraje. Jako przykład podajemy Francję. Wyjaśniamy uczniom pojęcie *hugenoci*. Omawiamy politykę władców wobec protestantów. Następnie prosimy uczniów o przyjrzenie się ilustracji w podręczniku (m8, s. 57) i wykonanie poleceń 2 i 3 (s. 56). Dodatkowo zadajemy pytanie:

- ▶ Jak sądzicie, jaki wpływ na sposób przedstawienia tych wydarzeń mogła mieć przynależność religijna autora obrazu, który był hugenotą?

III. PODSUMOWANIE

Mówimy uczniom, że reformacja wywarła ogromne skutki – zarówno religijne, polityczne, kulturowe, jak i ekonomiczne – w całej Europie. Następnie polecamy przeczytanie podrozdziału *Skutki reformacji* (s. 60) i uzupełnienie tabeli w karcie pracy (zadanie 4).

METODY KONTROLI

Proponujemy uczniom, aby rozwiązyli quiz na stronie educaplay.com.